

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1876.

Tečaj XVI.

Prirodopis v ljudski šoli.

Izdela! za učiteljsko konferencijo v Celji V. J.

Uže mej učitelji samimi je mnogo različnih misli zastran podučevanja v prirodopisji, i to gledé obsežka, kakor tudi metode pri 'poduku, a še različneje pa mislijo in kombinujejo o tej zadevi neučitelji, kateri od zgor doli, ali od zunaj ogledujejo národno šolo, ali pa oni, ki samo čujejo o njej, a vendar žele staviti svoje „veljavne“ svete, bodi si uže pripravne, ali nepravne, izpeljive ali neizpeljive.

Da je prirodopisen nauk v narodnej ali ljudske! šoli potreben, to je neprepirljiva istina. Koliko naj se v tem predmetu v narodnej šoli podučuje? v katerej meri naj se deli? in način prednašanja vendar nij jase!n in vseobčene!n, da si ravno učni čerteži obrisujó mejé, — a z jako elastičnimi potezami.

Ako hoče narodna šola z vspehom v tej stroki napredovati, ozirati se ji je več na „kaj? in kako?“ se ima podučevati nego na „koliko?“ se ima vzeti. Prirodopis naj se na tej stopinji obravnava edino le iz stališča koristi ali škodljivosti, t. j. vporabljenosti, nikakor pa ne iz stališča znanosti ali vede. In to za to, ker a) učenci naj tej stopinji še nemajo toliko razvitih moči, nemajo zadostne zmožnosti, sprejemati nauk iz učenega stališča, b) narodnej šoli tudi to v nalogu ne pripada in c) ona pri toliko različnih predmetih, kjer se ji je boriti še z najpervimi elementarnimi predmeti, nema niti časa k ovemu učenemu in razširjenemu razpravljanju. Prirodopis ima v narodnej šoli le kot kazalni ali nazorni nauk veljati, in se tudi tako obravnavati. (Mislim namreč eno-, dvo- in trirazredne šole, pa tudi na večrazrednih šolah nižje razrede.) Pa še tu

je težko nauk prirediti tako, da ga učenci morejo sprejeti; treba je pedagogičnega, natančnega prevdarka, da otrokom veselje do opazovanja narave zbuja in vzdržuje.

Učni črtež sicer izraža, „naj potrebnejše iz vseh treh delov prirode“. In to pa po obstoječih berilih. Po sedanjih čitankah, ki niso vredjene po novem črtežu, je pa to — kratko rečeno — nemogoče. Treba je toraj tvarine izkati drugod, če se sploh v tem kaj podučevati hoče. Najpotrebnejše pa si vsak razlaga po svoje; enemu se to, drugemu drugo zdi najpotrebniše. Merodajno vodilo naj bi bilo pri izbiranju prirodnih, da se stvar, o katerej hočeš govoriti, nahaja pogosto v učenčevem bližnjem okrožji, katero večkrat vidi, kar mu je bolj navadno, kar je bolj domače. — Graje vredni so tisti učitelji, ki z nekovo strastjo preže na redke in nenavadne reči, o katerih potem svojim učencem govoré. Sè takimi nenavadnimi predmeti se učencem pokvari okus do navadnega vsakdanjega, kar je pa največkrat veliko večji važnosti, nego ono ptuje — nenavadno. Ozirati se je tem bolj na prirodne, ki prinašajo posebno korist ali škodo: če je stvar važna v kmetijstvu, zdravilstvu, obertniji ali umetniji. V živalstvu na pr. naj se ne začčenja z opicami, ker so navadno v vsakej prirodoepisnej knjigi na prvem mestu; pa tudi z levom, leopardom i. t. d. ne začčenja, in če imaš morda tudi njegovo podobo namalano ravno pri rokah! Neoziráje se na učene sisteme prični z domačo govedo, drobnico itd.!

Slavljeni pedagog Diesterweg blizo tako-le pravi: Človeku ne dela časti, če ptuje in nenavadne reči in vravnave še tako pozná in umeje, a v domačem pa je ptujec. Taki ljudje, ki ne poznajo svoje domovine in njene vlastine, je ne ljubijo in tudi ne spoštujejo; oni si želé v ptuje dežele, o katerih imajo zaslepljene nazore.

Pri izboru se je ravnati tudi po času. Ne bi bilo prilično, če bi po zimi govorili o cvetji ali sploh o rastlinstvu; ali pa po letu o snegu in ledu itd. in sicer zato, ker vse, kar se obravnava in opisuje, naj se stori iz nazornega stališča, t. j. deci naj se obravnavalni predmet, kadar in kolikor le mogoče, pokaže v naravi, kakoršen je. Ako se prirodopisni nauk razdeli na primerne čase, je nedvomljivo pričakovati izdatnega vspeha; deca ima priliko v šoli obdelavati tvarino tudi razven šole opazovati i se ž njoj baviti.

Če se tvarina gledé izbora in obravnave na kratko povzame, bi bilo:

1. Začetnemu poduku v prirodoznanstvu je zbirati domače predmete, predmete iz otročjega okrožja. — 2. Izbrani predmet naj bode, kolikor mogoče, enoten, samosvojen. — 3. Pri obravnavi naj se posebno ozira na vporabljljivost. — 4. Varovati se je tudi prevelike množine gradiva. — 5. Nauk o prirodoznanstvu naj bode v narod-

nej šoli nazorni, kazalni. — 6. Pazi naj se na prilični čas, kdaj se kaka reč obravnava. — 7. Opozoriti je tudi deco na početek in razvoj prirodnine.

Tako n. p. pri rastlinstvu, kaj je treba sejati ali saditi? kdaj, kako in kam je treba to v zemljo djati? Kje je življenje prihodnjega zelišča skrito? itd. Pri živalstvu je povedati sè potrebno previdnostjo, — kako goje in preživé stari svoje mladiče itd.

V prirodopisnem nauku je tudi najpripravnejša prilika odpravljati mej ljudstvom tu i tam ukoreninjene vraže, katere prouzročujejo dostokrat občutljive nesreče in veliko škode. Kjer ljudstvo na vraže veruje — naj učitelj polagoma v šoli poskuša jih odpraviti. Kadar se na pr. govori o kačah, naj se opomni, da se strupeni ugriz ne da zagovoriti, da se sploh bolezni (merzlica) ne dajo zagovarjati — da bi bile potem brezškodne itd. Črne mačke in tudi nobene druge nemajo hudiča v repu. — Sove in čuki ne naznanjajo smerti. — Repate zvezde ne pomenijo vojske ali kake druge nesreče. — Toče ne delajo duhovni ali drugi učeni gospodje. Takih in enakih vraž je veliko veliko med ljudstvom. Kadar pa se odpravljajo take vraže, je treba skerbno prevdariti, kako se bode to učinilo; ker sicer učitelj izgubi zaupanje; ljudstvo bi ga utegnilo imeti za krivoverca in Bog vé kaj še vse!

Pripravljalna pot v zemljepisje in zgodovino.

(Dalej.)

11. Premembe na poveršji zemlje.

Naša zemlja od znotraj.

Od naše zemlje poznamo le poveršje in od tega le verhnjo skorjo, od koder dobivamo vsakdanjo hrano, kjer je tekla naša zibelka, kjer nam minejo naša leta, in kjer se nam poslednjič grob odpre, — da! še ta nam ni znana po vseh njenih delih. Velik del poveršja pokriva voda iz morja, nekateri kraji v Afriki in Aziji, v Ameriki in Avstraliji še niso preiskovani, niti znani in popisani. Vedoželjnost in dobičkarija je sicer veliko ljudi navdušila, da so preiskovali unanjo skorjo naše zemlje, iskaje kovin in izvor vrelcev, a dasiravno so ljudje že veliko govorili, kakšna je zemlja znotraj, vendar le prav malo vedo, kaj je pod unanjo skorjo v večji globočini? Nih če še ni prišel pol ur naravnost v zemljo, a vendar je ta globokost neznano majhna, ako premislimo, kako daleč je od poveršja zemlje do njenega središča. Tedaj smo tako slabo podučeni v tem, kakšna je naša zemlja od znotraj, in kar učeni o tem mislijo, je le njihovo mnenje, a to je zelo različno. Sploh pa terdijo, da je toplota tem večja, čem globokeje se v zemljo pride; tedaj bi bila kake 4 ure globoko v

zemlji taka toplota, da bi se naše kovine kar topile. Temu tudi pripisujejo potrese, ognjenike in tople vrelce, ki pridejo po tem takim iz vročega notranjstva zemlje. Zelo verjetno je, da so v zemlji velike votline, kjer toplota in voda učinkujeta tako, da se verše premembe na poveršji zemlje. — Znano je, koliko strahu na zemlji narejajo potresi, pri katerih se zemlja tu in tam pogrezuje, drugod pa se gore vzdigujejo, tam vode vsahnujejo, drugod pa nove izvirajo, in to vse pride iz globočine zemlje, tam delajo sile, ki naj več uplivajo na rastlinstvo, na življenje žival in ljudi.

12. Pregled najvažnejših prememb na poveršji zemlje.

Odsihmal, ko sta prva človeka v blaženem raju šetala med vstvarjenimi rastlinami in živalmi, začenja se povestnica naši zemlji. Odsihdob je bilo lepo na ti mladi zemlji. Vsako spomlad se je zbudila narava in ž njo tisučero novega življenja. Solnce, mesec in zvezde so vzhajale in zahajale, noč in dan sta se verstila, ravno tako poletje in zima, mraz in toplota, setev in žetev. Suha zemlja se je kinčala z rastlinami vsake sorte barve in velikosti, z dišečimi cveticami, plodonosnim sejanjem, in sadunosnim drevjem. Vse živali na zemlji, v zraku in v vodi so posedle svoje mesto, kamor jih je postavil modri stvarnik. Na daljeko in na široko je pa živel človek, in je vžival tisočere dobrote, katere je modra očetova roka razsula na korist in veselje svojim stvarjem.

A človek, ki bi imel pred vsemi stvarmi na svetu spoznati in slaviti dobroto Božjo, je bil nehvaležen in ni hodil vpričo Gospoda, kakor mu je bilo dopadljivo. Tedaj je zaključil Vsemogočni, da naj hudobni poginejo. Na njegov migljej se je zemlja zagugala, svet je stermel. Tedaj so se odperle zatvornice nebes, in iz zemlje so vrele vode, nebo se je zavilo v temne oblake, veliko morje se je vzdignilo, in prikipelo do verhov gora, šumelo nad vso zemljo in požerlo vse, kar je živelo in dihlo — na široko in daljeko se ni videlo drugega, nego velikansko morje in nebo.

To je bil vesoljni potop, od katerega nam sveto pismo pripoveduje. Ta velikanska povodenj je pokopala na milijone živečih stvari, njih ostanki še dan danes pričajo od te strašne prigodbe. Takrat bi bili smert najdlji vsi ljudje in vse živali, ko bi ne bile na prečuden način rešene nekatere stvari. Takrat ko ni ostalo drugega, kakor nebo in veliko morje, je plavala po neznanem morju sicer sama in brez kermonoša ladija pobožnega Noeta, katero je Bog vodil in varoval in v nji bogaboječa družina pradedov in rešene živali. Splošen potop pa ni trajal dolgo časa, vode so se raztekle, zopet je svetila luna in solnce, in prijazno se je prikazala v oblakih mavrica, v znamenje zaveze, katero je Bog naredil z človekom.

(Dalje prih.)

Valentin Vodnik.

VIII. Ker so v latinskih šolah francoščine učili se po slovenščini, pride v ta namen na svetlo knjiga: 17) **Počétki Gramatike**, to je Pis menosti **Francoske** Gospoda **Lhomonda** izsluženiga vučenika per visokih šolah v' Parizu. Za latinske francozke šole v' Illirii. Prestavil **Vodnik**. V' Lublani, per Janezu Retzerju Natiskavcu. 1811. 8. str. 118.

Predgovor je ta-le: „To malo gramatiko je za francozke mladénče zložil Lhomond skušeni vučenik, ktir v' kratkimu predgovoru te svoje Pis mene Znadnosti opominja rekoč:

Kadar otroke vučimo, imajmo pravo méro, kaj ino kolko razvumiti premórejo, to je, ravnajmo se po njih zamóžnosti.

Nikar jim veliko na enkrat ne kážimo; vlivajmo navuke po samimu, kakor točimo tekoče stvari v posodo z' tesnim vratam kaplo per kapli; če več natákamo, kar ima pojátine, gréde čes ino razlíamo.

Tedaj je tréba dajati navuke porédama; ne smémo méniti, de že véjo to, kar še ne vejo, ino nimamo prej govoriti od zadniga konca prédén od perviga.

Naše besede per vučenju perlíčimo mladénškimu vumu. Za nje še niso dolóčki posébani ino perrézani; rajši jim tako perpovdujmo, de lahko vse z' roko otípajo.

Skušnja dvajsetih let, pravi Lhomond, me je vučila poznati mladénšino, ino kaj je za njo prav. Po tim se ravnám v' mojih bukvah, ino želím, de bi mladenči v' svoji dragi ino lubi stárosti nič več solze ne točili per svojimu pervimu vuku.

Z' timi besedami vučeniga Lhomonda, vam Vučeniki! tukaj da slovenski tolmač te lepo spravne bukve, de po njih mlade vučíte iz Slovenskiga Francozki jezik znati.

V tej knjižici se nahaja v XI. stavi, kjer razklada zlóžno mero po glásovem opéranji in po kolkšini zlógov, znano geslo vse **Vodnikove** pesnije. Proti koncu XI. stave pravi: „Zlóžna méra lépša skladanje in branje; tedaj od nerodne zmese dolgih in kratkih zlogov govor škriplje po všésih, kar poslušavcam duh in vum žali. Boileau je že davno lépo méro perporočal:

Le vers le mieux rempli, la plus noble pensée.
Ne peut plaire à l'esprit, si l'oreille est blessée.

Naj pésen umétna,
Naj mérjena bó,
Nikdar ni prietna,
Ak žali vuhó.

Na poslednji strani je brati tale „Pomnja“: »Opomnimo mladenče, de narbol slovécí natiskavci so nékaj let lesem začéli prenaréjati pravpismost in prepóne, in so nove šege per ti réci v' bukve vvedli. Niso namreč akolih

majhine stvarce v' nemar pustili, temoč so z' modrim premislikam tudi per tih mervicah svoje bukve olépsali. Tako so zginile tiste velke čéde vejic, tiste kraže, tiste lišpane začétné čerke, in lepótice ktire so jih tako silno opíkale in okrážale. Sicer še niso med seboj ene misli in eniga obraza; za to bi se lahko zdéla pomóta per enih to, kar je per drugih lépa novína, kar pa še niso vsi poterdili in vpeláli. Predolgo bi bilo tukaj po versti praviti vse te ponavljanja. Kaže pa, de se smémo deržati tiste šege, ki nam je narbol všéc. Sploh je rés, de te novíne so pravpismost in prepone stístile; tedaj lahko najdemo pravo pót, če se po narlépših na svitlobo danih bukvah ravnámo.«

Vse te knjige je spravil na dan Vodnik l. 1811; kolika delavnost! Koj naslednje leto pa pride na svetlo: 18) **Abecéda** ali **Azbuka**, Das ABC-Buch, L' Abécé. Natisnena per Recerju za zaklado prvih šól 1812. V' Lublani na prodaj per Vilhelmu Korn. 8^l str. 16. — V predgovoru francoske slovnice Lhomondove pripoveduje že zlate resnice, potrebne učenikom, vzlasti v sedanji dobi; tako moder je tudi „Ogovor na Vučenike“ v tej abecédi, ki se glasi:

„Starši bi radi, deb' otroci berž znali némško, francosko, laško in vse druge navuke. Tudi vi Vučeniki bi radi tó. Al vi ste skusili, de kdor se iz perviga prenagli, se kmali vpéha. Tedaj kdor hoče perhitévati, začne per znanih rečéh, ktirih se otroci hitro navádio: iz tih jim potlej kaže druge neznane; in tako pridejo od stopne do stopne v' kratkim daleč. Máterna beséda je otroku narbol znana; prva stopna tedej je, ga v' domáčimu jeziku vaditi pisat in brat.

Ker pa v' naše šole ne hodio sami Krajnci, dam otrokam v' roke trojo abecédo, slovénsko, nemško in francozko, de homo vsakiga v' svoji besedi nar préd zvrili. Potlej pojde dalje; in Krajnc se bo iz francoz-kiga lahko navadil latinsko, laško, špansko; iz nemškiga dansko, švedsko, anglejsko; iz krajnskiga hrovaško, serbsko in vse slovensko. Tako bodo naši mladenči, če bodo pridni, v' kratkim znali po vsimu svetu pisma pisati, in povsód po opravkih hoditi.“

Lúblana 24. dan grudna 1811.

Vodnik.

V abecédi tej ima na zadnje pred „1 kat 1 je 1 — 9 kat 9 je 81“ očenáš po naslovu tudi v treh jezicih, slovenski, nemški in francoski, in v poslednjem je čitati na pr. takole:

»Au nom du Père, et du Fils, et
du saint-Esprit. Ainsi soit il.

Notre Père, qui êtes aux Cieux, que votre nom soit sanctifié; qui votre regne arrive; que votre volonté soit faite sur la terre comme dans le Ciel; donnez-nous aujourd'hui notre pain de chaque jour; pardonnez-nous nos offenses, comme nous pardonnons à ceux qui nous ont offensés; et ne nous laissez pas succomber à la tentation; mais délivrez-nous du mal. Ainsi soit il.«

19) **Deutsch-Windisch-Lateinisches Wörterbuch. Slo-var Nemško-Slovensko-Latinski.** Verfasset von Valentin Vodnik

Professor des zweyten Jahres der Humanität am Lyzeo zu Laybach. — To delo, ktero je imelo biti največe in najslavnejše Vodnikovo, je napovedal „Télégraphe officiel“ 27. junija 1813 v št. 51 ter je prinesel prvo polo na ogled, z nemškim predgovorom in z enim listom slovarjevim, vabeč k naročevanju. Delo samo, pravi v vabilu, je dotlej dognano, da se v dveh mesecih pričeti more natiskovanje. Nastavljeno je bilo najprej na 60, potlej na 80 pol v veliki osmerki in v dveh delih, ki bi donatijnjena stala 8 gl. Naslov v listu vabilnem je preménil pisatelj sam potem v „Deutsch-Slowenisch (n. Windisch)-Lateinisches Wörterbuch“.

Besede je pobiral največ med narodom Vodnik sam; porabil vse prejšnje slovstvo; privzémal iz sorodnih jezikov slovanskih; za nove reči stvaril izraze po pravilih, ki jih je povedal bil v predgovoru k pismenosti svoji. Kar domačega imenoslovja o kmetijstvu, rokodelstvu, gornijstvu, sorodovinstvu itd. ni sam nabral, obetali so mu ga prijazni učenjaki, in hotel je imena te na pr. do 550 sadik ali cvetic, rib, rudnin, tičev itd. pridejati še slovarju v pristavkih. Kjer koli je bilo mogoče, pristavil je tudi latinski izraz. O obsegu in naslovu slovarjevem izvirno piše sam na pr.:

„Dieses Werk enthält den reinen slowenischen Sprachvorrath der Wenden oder Winden in Krain, in der Steyermark, in Kärnten, Triest und Görz, so weit das Auffammeln der Wörter dem Verfasser nur immer möglich war, welches so weit geglückt hat, daß sich über dreißig Tausend deutsche Wörter mit möglichster Annäherung an jene Präcision, die man an Schellers und Adelsungs Wörterbüchern zu loben pflegt, in das Windische übersezt darin befinden. Ueberdieß sind die deutschen vom Windischen abweichenden Redensarten nebst den verschiedenen Bedeutungen des Wortes durchgängig mitgegeben worden . . .

Warum dieses Wörterbuch mit dem allgemein slawischen Rahmen Slovar, nicht aber mit einem neugeprägten Worte benennt worden, ist der Beweggrund, daß gleichwie andere grammatische Kunstnahmen aus den alten slawischen Grammatiken genommen wurden, man gleichfalls diesen sonst überall, nur bey uns nicht völlig bekannten Ausdruck, des Strebens nach einer unter den slowenischen Mundarten litterarisch erwünschten Vereinfachung und Annäherung wegen, lieber einführen wollte, zumahl da sein Stammwort slovo in einer freylich nunmehr engeren Bedeutung allhier noch lebt, und folglich sein Abkömmling leicht wieder aufleben kann. — Warum Slovènski, Windisch? — Weil der Verfasser bemühet war, sein Werk nicht nur aus Krain, sondern auch aus allen benachbarten slowenischen Provinzen zu bereichern, und die sehr unbeträchtlich abweichenden Mundarten derselben zu ihrer eigenthümlichen Einheit zu bringen, vorzüglich aber desswegen, weil hier nicht von der Dertlichkeit, sondern von der Sprache,

welche Georg Dalmatin auf dem Titelblatte seiner in dieselbe übersehten Bibel slovénski jezik nennt, die Rede sehn kann . . .

Laybach den 15. Juny 1813.

Valentin Vodnik.

Slovarjeva oblika naj bi bila taka-le:

Slovar

Nemško-Slovénski-Latinski.

Deutsch - Windisch - Lateinisches

Wörterbuch.

A.

Aal, der, d. i. ein falscher Bruch im
Tuche zléma. Ein Fisch, ugor. Inn.
Kr. S. die Fische im Anhangé...
Aas, das, merläd, mertváčina, d. i.
Luder, mèrha, cadaver...
Ab, d. i. hinab, dōli, deorsum, d. i.
weg, proč, ab, de.
den Hut ab! klobuk dōli! odkri se!
depone pileum!
Hand ab, roko proč!
auf und ab, gōr in dōli, sursum
deorsum.
d. i. hin und her, sēm ter tje,
ultro citroque.
auf und ab, d. i. ungefähr, vèč al
manj, plus minusve.
ab dem Wege, iz pōti, de via.
ab den Augen, iz pred oči, e con-
spectu, ex obtutu.
Greuel ab den Götzen, stud nad
maliki...
Abba, oče, oča; pater, abba...
Abbild, das, posnétik, poobráz; effi-
gies, d. i. Vorbild, predpodoba;
imago...
Abänderlich, nach allen Bedeutungen
des Verbi, prenarédliv, prekōnčliv,
zatèrliv, sklánjaven.

Abänderung, die, prenarédba; mutatio.
Deklination, sklánjanje, declinatio.
Abarbeiten, glatt machen, obdelujem,
obdelam; elaboro, expolio.
d. i. los machen oddelujem, oddé-
lam; auch odtém oder odtném-tmi
und tni-éti-él-ét.
die Schuld abarbeiten, izslužam, iz-
služim dolg; pecuniam debitam pen-
so laborando.
d. i. sich entkräften, zdelujem, zde-
lam, se, labore frangor.
d. i. abnützen S. Abnützen...
Abbitten, prósím za zaméro, oder
prosim za odpúšanje; deprecor,
veniam peto...
Abbrechen, I. v. a. 1. durch Brechen
absondern; überhaupt, lómim, od-
lómim, dlž. lómlen, defringo.
2. den Ast entzwey, prelámam,
prelómim; prelómlam, prelómim;
frango.
3. Blumen, Früchte, tèrgam, od-
tèrgam und vtèrgam; decerpo.
4. vom Stamme, durch einen Riss,
odkrehújem, odkréhnem; čéhnem,
odčéhnem itd. itd.

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Dalje.)

Motto: „Človek se uči
Dokler živi.“

Narodska prislovica.

Dosihdob sem reševal oblubo, storjeno v 20. listu lanskega „Tova-
riša-a, da hočem pisati kaj malega o svetovni dunajski rázstavi l. 1873,

in sicer o splošnem obsegu in nekoliko o šolstvu, a zdaj me čaka še tudi spolnitev zadnje obljube, povedati namreč še nekoliko o drugih znamenitostih razstave. Ozrimo se najpred na predmet, brez katerega bi kmetijski gospodar ne mogel živeti, in ki mu daje, ako se mu sponaša po sreči, skoraj naj več dobička. Menim namreč živinorejo. Tudi v ljudski šoli zasluži uk o njej, akoravno je ondi mogoča le teoretična obravnava, vendar posebne pozornosti na podlagi izreka: „beseđe mičejo“; toraj me je tudi na razstavi vleklo od šole — naj se nikar kdo ne smeje, če po pravici povem, kam! — k govedom v hlev.

No, kaj še?! Pričujoči spis res, da se bolj podaja gospodarskemu listu, a glede na to, da tudi učitelje sprašujejo o gospodarstvu, da imamo po šolah „Hartingerjeve table o govejih plemenih,“ kakor nam jih je slavna vlada poslala, dalje oziraje se na to, da se ravno sedaj snujejo kmetijske šole, kot nadaljalnice navadnih ljudskih šol, tedaj prepuščamo prostor našemu dopisovalcu, in bistremu opazovalcu g. L. tem bolj, ker nam je že mnogo drugih reči, ki so bolj neposrednje tičejo naših šol, prav nazorno narisal in opisal.

Po nasvetu c. k. gospodarske družbe dunajske bile so se njene tovaršice: češka, gališka, koroška, moravska, zgornje-avstrijska, solnograška, štajarska, tirolska in predarlška z njo dogovorile in zjediniile, da hočejo za ves čas svetovne razstave napraviti tudi vzajemno razstavo avstrijskih govejo-molznih plemen (österreichische Melkviehracen), in nalašč v ta namen pozidati pristavo (Meierei). Visoko c. kr. gospodarstveno ministerstvo je rade volje dovolilo potrebne svote za ta občeekoristni namen, ter za postavljenje primerne sgrade v ta namen, zgoro omenjene c. kr. gospodarske družbe so prevzele nalogo, da odbero dotična govéda, ter jih na svoj strošek postavijo v razstavo. Gledalo se je strogo na to, da se je iz vsake dežele določila in prignala le taka živina, ki je ondi že od nekdej vdomačena. Tako je, na pr. Zgornja Avstrija, katera odreja veliko živine pincgavskega plemena, prepustila razstavo teh žival solnograški deželi; enako so postopali tudi drugej, kjer se goji kako pleme, katero je ondi le vseljeno. Kar se je že naprej videlo, da pride razstavljeno živino ogledovat tudi dosti taci, ki v gospodarstvenem oziru niso ravno strokovnjaki, osobito mnogo žensk in otrok, je bilo določeno, da se biki ne bodo sprejemali; kajti te živali so pogostno hudomušne, in da se tako že naprej v okom pride vsaki nevarnosti ali celo kaki nesreči. Razstavljene pak so bile krave v naslednjem redu:

I. Živina belo-sive barve.

Iz Štajarskega: Marije-dvorska (Mariahofer Rind) in Muricodolska (Mürzthaler R.), iz Koroškega: Lavantinska (Lavantthaler R.)

iz Doljne Avstrije: Štokeraška (Stockerauer R.), iz Tirolskega Zgornje-Ino-dolska (Oberinntaler R.), iz Galicije: Podolska (Podolische R.), iz Češkega: Opočanska (Opočaner R.) in poslednjič iz Predarlskega: Montafunska (Montafuner R.) goveda.

II. Živina pisane barve.

Iz Moravskega: Kravje-deželska (Kuhländer R.), iz Solnograškega: Pincgavska (Pincgauer R.), iz Koroškega: Belodolska (Möllthaler R.), iz Tirolskega: Zillerdolska — menda Zilodolska — (Zillerthaler-Duxer R.) in Pustriškodolska (Pusterthaler R.), iz Zgornje Avstrije: Belkasto pisana (die „Lichten“ oder „Welserschecken“), iz Češkega: Hébska (Egerländer R.) in poslednjič iz Doljne Avstrije: Gfölska (Gföhler R.) goveda.

Ker so vstanovo in vravnavo te razstave imeli v rokah sami strokovnjaki in odlični gospodarji tudi iz plemenitih rodbin, misli se lahko že samo ob sebi, da se je v vsem poskerbelo za mogočo popolnost. Že poslopje samo ob sebi je bilo tako prostorno, svetlo, zračno in snažno, da bi mnogo, mnogo ljudi bilo srečnih, ako bi imeli taka stanovanja. Živina je bila po plemenih ločena in skup vverstena, razpostavljena pak tako pripravno (ob nekakih ulicah), da so jo obiskovalci gledali od sprednje strani (v glavo); vendar se je pa moglo priti brez nevarnosti tudi okoli in okoli nje. Vsaka žival je imela pred saboj svoje lastne, primerne-visoko priredjene jasli (trugo = Kuhbarren), ki so bile jako praktično vravnane, ter napravljene vse ali iz cementa, iz bétona (Béton), in ene celo iz marmeljna. (Tedaj ni manjkalo kravam drugega, kakor naslanjača ali sofe. Vr.) Petero tovarn (fabrik) poslalo je bilo te stvari (jasli), ki so bile ob enem tudi same za se razstavni predmeti (Ausstellungsobjekte). Pa to še ni bilo jedino vse. Enako razpostavljeno, ter ob enem rabljeno bilo je: mnogo živinskih verig (Kuhketten), več živinskih zvoncev; raznoverstna mlečna posoda; dvoje različnih tehtnic (eine transportable Centesimal-Brückenwage und eine Centesimal-Viehwaage mit Geländer); več hlevskih svetilnic; novošegni patentirani stroj za napravljanje sirovega masla (rotierende Patent-Buttermaschine); naprava da se mleko hladi (Milchkühlapparat), omara za shranjevanje mleka (Milchkühlkasten) in priprava za preizkavanje mleka (Milchmesser), da bi ne bil morda preveč „kerščen“ (zlasti pri večjih mestih je jako potrebna znajdba, — pa bi tudi pri nas že mende tu in tam dobro služila); žlebovi za scáncio, tako vravnani, da smrad ovirajo (geruchlose Pissoirs); šotori za shranjevanje kerme (wasserdichte Zelte zur Aufbewahrung der Futtermittelvorräthe), in korito za napajanje v živinskem dvoru (die Viehtränke am Auslaufplatze). — Verh tega je bilo videti po hlevu še več jako pripravnih naredeb, v katerih se živini seno poklada; pa tudi mnogo miz, klopi, obešál za obleko (Kleiderständer) in pljuvavnikov, — vse to, kakor tudi

okna (kar je namreč pri oknih iz lesa narejeno), bilo je napravljeno nekaj iz vlitega, nekaj iz kovanega železa. Tudi snažno-pobeljene stene niso stale gole, ampak okinčane so bile z mnogimi rogatimi jelenovimi glavami. Z eno besedo: tak hlev s takimi naredbami, zraven pa toliko razne in odlično-zbrane živine videti, to je bilo veselje!

Tik hleva nahajala se je sgrada za stanovanje služnega osebstva. Vrvnana je bila poleg svojega namena tudi za kavano, in ker je imel podvzetnik od tolikega števila molznih krav dovolj mastnega mleka in smetane na razpolaganje, je lahko in tudi rad postregel obiskovalcem z izverstno kavo, katera nam je prav dobro dišala. —

Ker sem o razstavi še tu in tam pristavil kako lastno opombo, naj stavim to tudi o izpostavljeni živini. Škoda, jako škoda je, da se naša Avstrija ne nahaja v bolj sijajnih denarnih okoliščinah. Hvaležno sicer moramo priznati, da visoko c. k. gospodarstveno ministerstvo vsako leto za zboljšanje raznih gospodarstvenih strok daruje deželam znamenite svote. Kako dobro in koristno pa bi bilo, ko bi gospodarska družba vsake dežele zamogla dobiti toliko podpore, da bi imela vsaj eno izgledno pristavo, dunajsko-razstavni enako, se ve, da tudi z raznoverstno živino in s takimi naredbami in s tako opravo, ki polahkavajo oskerbovanje in gleštanje živine, ter sploh pospešujejo napredek pri živinoreji. To bi bile dejanske živinorejske šole, v katere bi se lahko gospodarji iz daljnih krajev hodili učiti, in bi se z lastnim očesom mogli prepričati, kako se sponaša to ali uno živinsko pleme v njihovi deželi. Strošek bi bil z pričetka za take naprave res morda velik, pa s časom bi prišli od tega deželam gotovo tudi dobički. — (Glavna stvar per živinoreji je pa vendarle v narodnem prigovoru: krava pri gobcu molze. Vr.)

Pa še nekaj družega imam na sercu. Da se nam slovenskim učiteljem namreč ne bo očitalo, da smo čisto prazni originalnih idej, prederzmem se našo c. k. kranjsko gospodarsko družbo prositi, naj blagovoli predložiti visokemu c. k. gospodarskemu ministerstvu nasvet, da bi se poskerbel in sestavil natančni, vender pa po mogočnosti kratek popis vseh avstrijskih plemen domače živine. Ozir naj bi se pri tem popisu zlasti jemal na to, v katerih deželah se to ali uno živinsko pleme najbolje, ali vsaj dobro sponaša; kákovo podnebje in kakošna hrana ji najbolje pristje; kakošne barve in kakošnih lastnosti je, pa tudi kakošni dobiček pri molži, teži, odreji i. t. d. kako pleme donaša. Temu popisu naj bi se — vendar na posebnih pólah — dodale natančno po naravi posnete — še enkrat rečem: **natančno po naravi posnete** — kolorirane slike vsake živine, te slike bi pa morale vsaj tako velike biti, da bi se zlasti pri pisanih plemenih vsaka lisa lahko natančno razločila. Taka knjižica — **v resnici pravo domače blago** — naj bi se izdala v vseh avstrijskih jezikih, ter podala s slikami vred

ljudskim šolam kot učni pripomoček za naravoznanstvo. Učitelji brez izjembe bi bili gotovo zadovoljni s takimi bukvicami, po katerih bi pa tudi brez dvoma rad posegel marsikak gospodar. — Kar sem zamogel v tej zadevi storiti, svetovati namreč, storil sem rad, (pripravljen in zmožen sem svoj nasvet, kar zadeva govedna plemena, tudi še bolj natančen napraviti, ako bi bilo treba); izpeljava vendar ne stoji pri meni, ampak pri drugih. Naj bi se zgodilo! (Mogoče! saj je vlada tudi založila Hartingerjeve table.) (Dalje prih.)

Šolarska knjižnica.

X.

56. Podučne povesti, spisal v laškem jeziku Frančišek Soave, poslovenil Štefan Kociančič. Tretji popravljeni natis. (S 6. podobami.) V Gorici natisnil in založil J. Paternolli. 1876. 8°. 324 str.

To je naslov najnovejšej knjigi, ki je prišla v Paternollitovej tiskarni v Gorici pred malo dnevi na svetlo in katero smo užé letos v „Tovaršu“ omenili. (Glej Tovarša stran 137, Šolarska knjižnica šte. 23.) Takrat se o tej knjižnici nismo ugodno izrazili, ker se nijsmo mogli zaradi zeló okornega in užé zastarélega slovenskega jezika ter smo izrekli željo, da bi jo treba vso predelati, predno bi jo smeli priporočati slovenske mladini. Zeló nas veseli, da se je to zdaj pri tretjem natisu zgodilo, in da je zdaj knjiga razumljiva vsacemu, kdor je našega milega slovenskega jezika zmožen. Knjigo smo za zdaj le površno pregledali, ker nam je njen obseg užé iz poprejšnega družega natisa znan, a reči moramo, da je to zdaj prav lična knjiga, v lepem ovitku in na lepem belem papirji natisnjena. Tudi slike so prav prijetne. Škoda je samo to pri tem novem natisu, da se je tudi v to knjigo preveč tiskarskih pogreškov vrinilo. Sicer stoji na koncu knjige posebna opomba, ki čitatelja opozoruje na večje in važnejše pogreške, a mi smo tega mnenja, da bi morale knjige, pisane za naše domače ljudstvo in še posebno za našo slovensko mladino, biti kolikor mogoče brez tiskarskih pogreškov. Res je, da se vsakdo lahko zmoti, da nobeden človek nij v vsem popolen in da je vsako človeško delo več ali manj pomanjkljivo ter se tudi stavec lahko zmoti; zato bi moralo pri taci knjigah biti po več korektur, da se tiskarski pogreški izčistijo; jedna sama korektura ne zadostuje. — Da to knjigo naše ljudstvo rado čita, vidi se iz tega, da je bilo užé tretjega natisa treba. To je lepo in gotovo vesel napredek v našem domačem slovstvu. Zatoraj tudi mi priporočamo ta tretji in popravljeni natis v obilno nakupovanje za farne in šolarske knjižnice. Cena knjigi je 80 kr.

57. Dve povesti iz pisem Krištofa Šmida. Golobček in kanarček. Poslovenil A. P., bogoslovec v Ljubljanski duhovščini. Drugi natis. V Ljubljani natisnil in založil Jožef Blaznik, 1853. 8°. 64 str.

Te knjižice nam priporočati nij treba, ker jo užé samo imé Krištof Šmid zadosti priporočuje. Vse, kar je od Šmidai, vredno je, da se kupi in spravi v šolarske knjižnice. Tu nam je gospode učitelje samo na to opomniti, da je ta knjižnica natisnjena z novim pravopisom. Zatorej naj nihče ne odlaša, da bi si je ne kupil in spravil v svojo knjižnico. Cena knjižnici je samo 10 kr., tedaj tako dober kup, da se le čudimo, kako je mogoče, da ta knjižnica še zdaj nij razprodana. Menda zato ne, ker nekateri mislijo, da je natisnjena z Bohoričico. Kdor ima odveč denarja, naj bi je kupil po več iztisov in jo razdelil med našo dobro slovensko mladino, da jo číta in si blaži srce in duhá. Dobiva se v Blaznikovej tiskarni.

58. Blaže in Nežica v nedeljskeji šoli. Učiteljem in učencem za pokušno spisal Anton Slomšek. Tretji natis. V Celovcu 1857. Natisnil in na prodaj ima Janez Leon. 8°. 304 str.

To je knjiga lepa in koristna, kakoršnih je malo do denašnjega dné v našem milem slovenskem jeziku pisanih. Vsak, kdor si to knjigo samo nekoliko ogleda, želel si bo, da bi ne bila nobena hiša brez te prekoristne knjige. Bilo bi nespametno, ako bi hoteli še kaj več govoriti o tej knjigi, ker smo tega mnenja, da jo vsak národni učitelj pozná. Učitelji skrbite, da jo dobôdete za šolarske knjižnice, porok vam smo, da bodete vi in učenci marsikaj lepega in koristnega iz nje zajeli. Kakor čujemo, je „Blaže in Nežica“, užé redka prikazen pri bukvarjih, zatorej bi bilo želeti, naj bi se gosp. Leon naprosil, da jo izdá v novem, nekoliko popravljenem natisu, zopet na svetlo. Cena tej knjigi nam ni znana.

59. Življenja srečen pot. Potrebni nauk, izgledi in molitvice za mladenče. Spisali mladi duhovni in na svetlo dal Anton Slomšek. Četrtni natis. V Celovcu 1859. Natisnil in na prodaj ima Janez Leon. 8°. 404 str.

Knjiga obsega najpred mnogo lepih naukov za krščanske mladenče, potem življenje dva in petdeset božjih svetnikov, mladenčev posebnih prijateljev in nebeških tovarišev. Konečno je pridjan molitvenik, t. j. najpotrebniše vsakdanje molitve krščanskega mladeniča in še druga duhovna opravila. Pridjan je tudi lep zemljevid Evrope. — O tej knjigi naj samo toliko omenim, da jo je pisatelj teh vrstic še kot učenec ljudske šole z velikim veseljem prebiral, tu je šla v celej fari od rok do rok. To se zná, da je bilo takrat še malo knjig v našem domačem jeziku pisanih, a če jo je užé takrat šolska mladina z velikim veseljem prebiral,

zakaj bi se jej ne smela zdaj v roke dati. Kužna in strupena nij, zatoorej jo z dobro vestjo priporočam vsem farnim in šolarskim knjižnicam. Cena nam nij znana.

60. Šola vesela lepega petja za pridno šolsko mladino. Celovec, založilo društvo sv. Mohora. Na prodaj ima Janez Leon, knjigar. 1853. 8°. 55 str.

Ta knjižnica obsega 50 mičnih pesmic z lepimi napevi. Pesmi so razdeljene na tri razdelke, namreč: a) šolske pesmi; b) pesmi veselih otrok, in c) poštene zdravice. Knjigo je izdal po vsem slovenskem svetu dovolj znani škof Anton Slomšek. — Ker naši učitelji potrebujejo mičnih napevov za šolsko mladino, bi jim ne škodovalo, ako bi imeli tudi to knjižico. Mi smo jo tukaj omenili samo zaradi tega, da učitelj vé, kaj ima knjiga v sebi, ako bi kedaj čital o njej. Cena nam nij znana.

Dopisi in novice.

Občni zbor slov. učit. društva je bil 28. sept. t. l. Predsednik g. Blaž Kuhar je bil pri seji okraj. šl. sveta in podpredsednik g. France Govekar otvoril skupščino, a tajnik in blagajnik g. M. Močnik bere poročilo o delavnosti in stanji društva v pretečenem letu. — Da bi imelo društvo svoje središče, smo najeli odborniki za zimski čas lastno sobo z »Narodno šolo,« in z »Dramatičnem društvom« vred pri Virantu, kamor bi tu vnanji udje zahajali, a ker je bila pretečena zima izvanredno huda in dolga niso mogli unanji udje prihajati, troški za to sobo tudi niso toliko zadeli društva, marveč odbor je to stvar po večem med sabo poravnal. Dvakrat v letu smo imeli sejo, v kateri smo se razgovarjali o društvenih rečeh, o stanji premoženja, bukvarnice i. dr. »o biti,« ali »ne biti«. Iz tega sporočila se vidi, da mnogo hrupa nismo napravljali. Pa kaj hočemo tudi ropotati? Nam ne vstaja družega, nego gojiti ogenj domoljubja, ta ogenj nas hoče tudi v prihodnje unevati in ogrevati, da delamo vsak po svoji moči, po svojih okoliščinah, po svojih zmožnostih za naš narod, niti se nočemo sramovati svojega rodu, ljubše nam bode uboga mati Slovenija, kakor ošabna tujka. Več je vredno tiho, vztrajno, neumorno delovanje, kakor hrup in ropotanje. Ponuja pa slovensko učiteljsko društvo svojim udom obilo dušne hrane, imamo namreč lepo bukvarnico, katero od leta pomnožujemo z novimi knjigami, domačega dlana. — Čudom moramo se čuditi, da si učitelji za svoje izobraženje volijo skoro same nemške knjige, kakor da bi slovenščine čisto nič ne potrebovali, in bi podučevali samo Nemce. Mogoče je, da so tako spretni v obeh jezikih, da jih slovenski prevod prav nič ne obtežuje, ali pa, da takih stvari v slovenskem jeziku kar nič ne potrebujejo, in jim zadostujejo, da le nemški razumejo. Ako se učitelji za domačo literaturo toliko brigajo, kakor za lanski sneg, potem ni čuda, da domače zametujejo, a tuje povzdigujejo. Smo pač dobre in pohlevne duše, mi Slovenci.

Društveno premoženje:

Ostane	1. l.	23 gl.	32 kr.
Prihodki	1. l.	32 »	00 »
		55 »	32 »
Troška		30 »	28 »
ostane gotovine		25 gl.	04 kr.

Nekaj bode treba tega denarja porabiti za vezanje knjig. Knjižnica se pa vedno tudi po dobrotnikih pomnožuje, med drugim nam je podaril duhoven v Lj. 119 knjig ali vezanih ali nevezanih raznega zaderžaja v nemškem in slovenskem jeziku, po verhu pa še 5 gl. za njih vezanje. Teh knjig bomo, nekaj vložili v društveno bukvarnico, nekaj pa po »Narodni šoli« spravili med slovensko občinstvo. Iz tega se vidi, da imamo še zmirom prijateljev in dobrotnikov med Slovenci, a treba nam je biti značajnim in ne sukati se po vetru. Pravi domoljub tudi za svojo prepričanje kaj žvrtuje. Ako bi narodna stvar kaj dobička donasala, in domoljube častila in bogatila, potem bi hotel biti vsak slovensk rodoljub, a ker domoljube in narodno izpoznanje ne prinaša drugega nego dela in požertovanja, po verhu pa še sumničjenja in natolcevanje dokaj, tako so domoljubi redko vsejani. A to nas nima plašiti. Tako je bilo zmirom na svetu, in tako je še dan danes. »*Victrix causa diis placuit, sed victa Catoni*« Resnica poslednjič vendar le zmaga, in bojevanje je naše življenje.

Potem se oglasi naprej g. Lapajne iz Ljutomera in priporoča vstanovljenje »Šolske matice« literarnega društva, ki bi imelo skrbeti za izdavanja slovenskih šolskih knjig, kakor je to priporočal v Celji 21. septembra pri zboru »Steirischer Lehrerbund-a. V to novo društvo se imajo vtropiti vsa slovenska učiteljska društva po Štajerskem in Kranjskem. G. Tomšič pravi na to, da ima slov. učit. društvo ravno ta nalog, in da je že svoje dni spisalo darilo za popularno knjigo o »prirodoslovju«. G. Praprotnik hvali to misel, a pravi, da se mora to vgodnemu času prepuščati in g. Močnik pravi: Slovensko učiteljsko društvo in Narodna šola imata premoženja, kolikor toliko, ne gre tedaj kar tako iz rok dajati, kar imamo. Po daljšem razgovoru o tej stvari, katerega sta se tudi vdeležila g. g. Čenčič in Grebenec se sprejme L. predlog: prihodnjem odboru se naroča, naj se o tej stvari posvetuje in poroča občenemu zboru. Nekteri so kritikovali o tem, da je tajnik za tiho delovanje, rekoč: ako se le molči o društvu, svet potem misli, da društva ni več, nekaj hrupa mora biti i. dr. — V pregledavalce računa se volijo gg.: Grebenec, Kogej in Kovšca. Predsednik slov. učit. društva je g. France Govekar iz Iga, a podpredsednik g. Blaž Kuhar iz D. M. v Polji, blagajnik g. Ivan Tomšič v Ljubljani a g. Močnik, tajnik odborniki so še J. Borštnik, Jernej Čenčič, J. Lapajne, Andri Praprotnik in Feliks Stegnar.

— Ljubljanski mestni zastop je imenoval v okrajni šolski svet za mesto Ljub. g. g.: Karola Dežman-a in Ferdinanda Mahr-a. (Ljub. mesto namreč ne daje šolstva iz rok, samo plačuje učitelje in zderžuje šole, a zato pa tudi imenuje svoje zastopovalce v krajni in okrajni šolski svet). I. mestna šola potrebne na leto 4790 gl.; a II. 6490 gl.; dekl. mest. šola (4razr.) 3140 gl., dekl. nunska šola (8razr.) 3177 gl.; deška šola v Ternovem (pokojnina učitelju L. S.) 310, ljudska šola na Mahu 560 gl. — Prihodki, šolskega denarja: 1350 gl., doneskov 660 gl. in mestnega naklada 14.580 gl. — V mestni odborovi seji je bilo nasvetovanih 100 gl. za potrebe kraj. šl. sveta in bila je točka motivirana s tem, da je treba napraviti novih zapis. knjig. — Kdor pozna opravila kraj. šl. sveta, ne bode se čudil, ako se nekaj zahteva za popir in knjige. Naj bode že stranka ta, ali una na kermilu; gospodje, ki zastoj delajo, si menda ne bodo še za svoje denarje peres in tinte kupovali. —

— Za učit. spraševanje, ki se je začelo pismeno 23. a ustmeno 26.—28. in praktično 30. p. m. se je oglasilo 16 učiteljev in 2 učiteljici, med temi 1 za meščanske šole iz prirodznanске stroke, a prišlo jih je le 16. Pismena spraševanja spraševancem ljudskih šol niso bila težka in vsak praktičen učitelj je gotovo vedel kaj povedati na pr. o vprašanji: kako se mora osnovati poduč-

valni črtež (Lektions- i. e. Stundenplan). Iz med učiteljev in učiteljic, ki so bili pri letošnji jesenski skušnji, sta dva dobila spričalo II. verste, devet jih je dobilo spričalo III. verste in štirje so dobili spričalo IV. verste. En učitelj je med skušnjo izstopil.

— Jutro 2. t. m. zboruje »krain. L. Lehrer-Verein« ob 9. uri v II. mestni šoli na Cojzovem grabnu.

— *Nova knjiga.* V Gorici pri bukvarji Paternollitu je prišla ravnokar nova knjiga na svitlo pod naslovom: Podučne povesti, spisal v laškem jeziku Frančišek Soave, poslovenil Štefan Kocijančič. Tretji popravljeni natis. (S 6. podobami.) — To knjigo je goriški deželni šolski svet priporočal v šolska darila. Več o tej knjigi glej denašnje »šolarsko knjižnico« stran 332. Cena knjigi je 80 kr. in se dobiva pri slovenskih bukvarjih.

— Kranjski dež. odbor je imenoval za uda c. k. okr. šol. sveta za Ljub. okolico g. g.: Franceta Kotnika iz Berda (p. Verhniki) in Jožefa Selnika iz Bokalec, a za Kerški okraj g. g.: Viljelma Pfeiferja, posestnika, in Karola Kocelija, odvetnika iz Kerškega.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Goriškem. V sežanskem šol. okraju razpisujejo se s tem učiteljske službe v šolskih občinah III. verste: v Škerbini, Repentabru in v Rodiku. Dohodki teh služeb so določeni v §§. 22 in 30 deželne šolske postave 10. marcija 1870. Prosilci naj vložijo svoje prošnje prevedene z dokazom učiteljske sposobnosti in dosedanjega službovanja najdalje do 15. novembra 1876 pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Prosilci, ki ne služijo v tem šolskem okraju, naj vložijo prošnje po sebi predpostavljanih šolskih oblastnjah.

C. k. okrajni šol. svet v Sežani dne 12. oktobra 1876.

Na Kranjskem. Šolskega okraja v Radovljici. Na 1razr. lj. šoli v Mošnjah učit. služba l. p. 400 gl. in stanovanje, okraj. šl. svet v Radovljici do 8. novembra; na Jesenicah učit. služba l. p. 400 gl. in prosto stanovanje in vstanovljena priklada 42' gl. v srebru. Prošnje do 20. novembra pri okraj. sl. svetu v Radovljici. — Na 1razr. šoli v Zgornjem Tuhinu učiteljska služba l. p. 400 gl. in stanovanje; do 30. oktobra okraj. šl. svetu v Kamniku. — V šolskem okraju Kerškem. Na 2razr. šoli v Kostanjevici v stalno vmestenje nadučiteljska služba l. p. 500 gl., doklada in prosto stanovanje; do 17. novembra t. l. pri pomn. kraj. šl. svetu v Kostanjevici. — Na 3razr. lj. šoli v Semiču učit. služba l. p. 450 gl., do 1. novembra t. l. pri okr. šl. svetu v Semiču (šl. okraja Černomeljskega). — Na 1razr. lj. šl. v Merni peči učit. služba l. p. 500 gl. in prosto stanovanje, do 10. novembra 1876 pri pomn. kraj. šl. svetu v Merni peči; na 1razr. lj. šoli v Poljanici (Pölandl) učit. služba l. p. 450 gl. in stanovanje, do 10. novembra pri pomn. kraj. šl. svetu v Poljanici. (Oboje v šolsk. okraji Rudolf.)

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Janez Škerbine, naduč. v Šent-Vidu pri Zatični v Višnjegoro (naduč.) g. Štefan Tomšič, zač. uč. v Tunjicah je (zač.) učit. v Sodražici; gna. Hedvig Šarc poprej v Vipavi, zač. poduč. v Bizel; gna. Pavlina pl. Renzenberg, spraš. uč. kand., v Vipavo (zač.); gna. Henrike Ekl iz Černuč zač. v Šent-Jernej (cf. Laib. Ztg. 26. okt. str. 1956). — V dež. šolski svet stopita zastopovalca cerkve p. i. g. g.: dr. Leonard Klofutar in Friderik pl. Premierstein; zastopovalca učiteljstva g. g.: dr. Janez Merhal, ravnatelj, in Andrej Praprotnik. (Wien. Ztg.)